

Соціологічні студії соціальних структур та організацій

Робоча програма навчальної дисципліни (Силабус)

Реквізити навчальної дисципліни	
Рівень вищої освіти	<i>Третій (доктор філософії)</i>
Галузь знань	<i>054 Соціологія</i>
Спеціальність	<i>054 Соціологія</i>
Освітня програма	
Статус дисципліни	<i>Вибіркова</i>
Форма навчання	<i>очна(денна)/дистанційна/змішана</i>
Рік підготовки, семестр	<i>2 курс, другий семестр</i>
Обсяг дисципліни	<i>4 кред. ЄКТС/120 годин</i>
Семестровий контроль/ контрольні заходи	<i>залік</i>
Розклад занять	
Мова викладання	<i>Українська</i>
Інформація про керівника курсу / викладачів	<i>Лектор і практичні: к.с.н., доцент Єнін Максим Наїмович +380953246408;</i>
Розміщення курсу	Moodle КПІ імені Ігоря Сікорського

Програма навчальної дисципліни

Опис навчальної дисципліни, її мета, предмет вивчення та результати навчання

Метою навчальної дисципліни є формування у аспірантів здатностей у використанні соціологічного підходу для аналізу соціально-класової структури сучасного суспільства, проблем управління в організаціях та їх вирішення, формування навичок використання отриманих знань на практиці. Завданнями є сформулювати наукові уявлення про соціально-класову структуру сучасного суспільства, факторами та тенденціями класоутворення, особливостями та соціальними наслідками існування олігархату; ознайомити з ключовими методологічними підходами та теоретичними дискусіями класового аналізу (неомарксизм, неовеберіанство, неодюркгейміанство, класовий підхід П. Бурдьє, ренто-орієнтований класовий аналіз, посткласовий аналіз), а також емпіричними дослідженнями в даній галузі знання; ознайомити з соціологічними концепціями аналізу організацій, типологією організацій, процесами організаційної динаміки та організаційної патології, організаціями і мережевими структурами в сучасному світі.

Відповідно до вимог ОНП метою дисципліни є формування у здобувачів освіти здатностей:

ЗК01 Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу включаючи аналіз проблем, постановку цілей і завдань, вибір способу й методів дослідження, а також оцінку його якості;

ЗК03 Здатність працювати в міжнародному контексті;

ФК07 Здатність аналізувати та оцінювати сучасний стан, тенденції розвитку соціології.

Завданням дисципліни є формування таких результатів навчання:

уміння:

ПРН 01 Мати передові концептуальні та методологічні знання з соціології та на межі предметних галузей, а також дослідницькі навички, достатні для проведення наукових і прикладних досліджень на рівні останніх світових досягнень з відповідного напрямку, отримання нових знань та/або здійснення інновацій;

ПРН 11 Вміння планувати та організовувати власну науково-інноваційну діяльність на рівні останніх світових досягнень в соціології.

Пререквізити та постреквізити дисципліни (місце в структурно-логічній схемі навчання за відповідною освітньою програмою)

Дисципліна вивчається на другому курсі і перебуває у певному зв'язку з такими дисциплінами, як «Трансформація соціально-наукового пізнання» та «Історична соціологія модернів, модернізацій та розвитку», що створюють загальну світоглядну і методологічну основу для сприйняття її змісту.

Зміст навчальної дисципліни

Денна форма

Назви розділів і тем	Кількість годин				
	Всього	у тому числі			
		Лекції	Семинарські	Лабораторні (комп'ютерний практикум)	СРС
1	2	3	4	5	6
Розділ 1. Соціологічна рефлексія соціально-класових структур сучасних суспільств					
Тема 1. Соціальна структура інформаційних, постіндустріальних суспільств	10	2	2		6
Тема 2. Глобальна соціальна нерівність: тенденції та наслідки	10	2	2		6
Разом за розділом 1.	20	4	4		12
Розділ 2. Соціологічні підходи до класового аналізу					
Тема 3. Неомарксистський класовий аналіз	8	2	2		4
Тема 4. Неовеберіанський класовий аналіз	8	2	2		4
Тема 5. Неодюркгейміанський класовий аналіз	8	2	2		4
Тема 6. Класовий аналіз П. Бурдьє	8	2	2		4
Тема 7. Рентоорієнтований та посткласовий аналіз	8	2	2		4
Тема 8. Еліта і народні маси в суспільстві Другого модерну. Особливості соціальної нерівності в Україні	8	2	2		4
Тема 9. Прекаріат в соціально-класовій структурі інформаційного суспільства та боротьба з глобальними наслідками нерівності	6		2		4
Разом за розділом 2.	54	12	14		28
Розділ 3. Сучасні організації як поле соціологічного аналізу					
Тема 10. Соціологічні теорії організацій. Основні тенденції розвитку сучасних організацій	6	2	2		2
Тема 11. Управління організаційними конфліктами	6		2		4
Тема 12. Феномен лідерства в організаціях	4		2		2
Тема 13. Управління трудовою мотивацією в організаціях	6		2		4
Тема 14. Характеристика організацій як соціальних утворень	4		2		2
Тема 15. Організаційна динаміка та організаційні патології	4		2		2

Тема 16. Корпоративна культура організацій: формування та розвиток	4		2		2
Тема 17. Організаційні структури та їх типологія	6		2		4
Тема 18. Соціологічна характеристика організації (підготовка аналітичного звіту)	6		2		4
Разом за розділом 3.	46	2	18		26
Всього годин	120	18	36		66

Навчальні матеріали та ресурси

Для успішного вивчення дисципліни достатньо опрацювати навчальний матеріал, який викладається на лекціях, а також ознайомитись з літературою.

Основна література

Базова

1. Глазл Фрідріх. Конфлікт менеджмент: Довідник для керівників та консультантів. Київ: ВД АДЕФ-Україна, 2020. 528 с.
2. Кутуєв П., Єнін М., Коржов Г. Класовий поділ і соціальна нерівність у незалежній Україні // Нариси новітньої історії України, 1991–2021; зб. ст. / ред. М. Мінаков, Г. Касьянов та М. Роджанські. Київ : Laurus, 2021. 344 с. Yuliya Yurchenko, Pavlo Kutuev, Hennadii Korzhov. Class Divisions and Social Inequality in Independent Ukraine // Mykhailo Minakov, Georgiy Kasianov, Matthew Rojansky (eds.). From «The Ukraine to Ukraine. A Contemporary History, 1991-2021». Ibidem-Verlag, Stuttgart 2021. 386 p.
3. Робота з персоналом організацій: навч. посіб. / За ред. І. П. Руценка. Харків : Видавництво «Форт», 2013. 460 с.
4. Симончук О. Соціально-класова структура України часів незалежності: підсумки тридцяти років трансформацій (1991-2021). Українське суспільство: Моніторинг соціальних змін. 30 років незалежності. 2021. Випуск 8 (22). С. 239-258.
5. Loykie Lominé, Martin Muchena, Robert A. Pierce. Business Management. Oxford: University Press, 2014. 415 p.

Допоміжна

1. Арсеєнко А., Буткалюк В. Реформи під егідою МВФ: бійтеся данайців, що приносять дари // Соціологія: теорія, методи, маркетинг. 2019. №2. С. 169–186.
2. Балакірева О., Локтева І. Неформальна зайнятість, дискримінація при працевлаштуванні та виміри людського капіталу // Український соціум. 2018. №4. С. 35–52.
3. Березенець В., Ковтун О. Соціальні дисфункції корпоративної культури: до постановки проблеми. Соціальні технології: актуальні проблеми теорії та практики. Збірник наукових праць. Видавничий дім «Гельветика» 2022. С. 61–70.
4. Білоус Є.В. Емпірична ідентифікація креативного класу в українському суспільстві // Український соціум. 2020. № 2 (73). С. 93–109.
5. Бойко Н. Рухлива демократія доби Інтернету // Соціологія: теорія, методи, маркетинг. 2020. №3. С. 167-177.
6. Бойко Д. М., Єнін М. Н. Буржуазія // Велика українська енциклопедія. URL: <https://vue.gov.ua/Буржуазія> (дата звернення: 12.05.2023).
7. Буткалюк В. Нерівність за умов економічної глобалізації: емпіричний соціологічний вимір // Соціологія: теорія, методи, маркетинг. 2020. № 1. С. 66-85.
8. Єнін М. Н., Черних Г. А. Бідність // Велика українська енциклопедія. URL: <https://vue.gov.ua/Бідність> (дата звернення: 23.03.2024).
9. Єнін М. Безумовний базовий дохід // Велика українська енциклопедія. URL: <https://vue.gov.ua/Безумовний базовий дохід> (дата звернення: 5.05.2022).
10. Єнін М. Еліта // Велика українська енциклопедія. URL: <https://vue.gov.ua/Еліта> (дата звернення: 12.05.2023).
11. Єнін М. Н. Залізний закон олігархії // Велика українська енциклопедія. URL: <https://vue.gov.ua/Залізний закон олігархії> (дата звернення: 23.03.2024).
12. Єнін М. Адюкратія. URL: <http://vue.gov.ua/Адюкратія> (дата звернення: 3.05.2019).

13. Єнін М. Ідеологічні форми та ціннісні модифікації патріотизму української молоді (на основі аналізу модернованих групових дискусій) // Ідеологія та політика. 2018. №2. С. 61–93.
14. Єнін М. Н. Еліти і маси в суспільстві Другого Модерну // Вісник Харківського Національного Університету імені В.Н. Каразіна. Серія: «Соціологічні дослідження сучасного суспільства: методологія, теорія, методи». 2010. С. 50–55.
15. Єнін М. Н. Формування інтелектуальної еліти в суспільстві другого модерну: проблеми та перспективи // Грані. 2010. № 1. С. 71 – 76.
16. Кірюхін Д. Нерівність та її сприйняття // Ідеологія и політика. 2018. №2. С. 33–79.
17. Кирич Н. Б. Мотивація та стимулювання персоналу в ефективному управлінні підприємством. Вісник Хмельницького національного університету. 2017. №6. С. 139–141. URL: http://journals.khnu.km.ua/vestnik/pdf/ekon/pdfbase/2017/2017_6_3/jrn/pdf/29.pdf
18. Колот А. М., Герасименко О. О. Безумовний базовий дохід у дзеркалі нової соціоекономічної та епідеміологічної реальності // Демографія та соціальна економіка. 2022. №1 (47). С. 103–124.
19. Кохманська А. Організаційна структура: типологія та приклади стереотипних підходів до її пояснення // Соціальні технології: актуальні проблеми теорії та практики. 2017. Вип. 75. С. 74–80.
20. Кутуєв П. В. Трансформації модерну: інституції, ідеї, ідеології : монографія. Херсон: Видавничий дім «Гельветика». 2016.
21. Лавриненко Н. Готовність населення України прийняти прогресивну систему оподаткування // Соціологія: теорія, методи, маркетинг. 2022. №1. С. 29–44.
22. Маркс К. Людвиг Фейєрбах і кінець класичної німецької філософії. Будь-яке видання.
23. Маркс К. Німецька ідеологія. Будь-яке видання.
24. Міхеєва О. Культура бідності в Україні. URL: <http://sociology.ucu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/10/KULTURA-BIDNOSTI-V-UKRAYINI.pdf>
25. Міщенко М. Середній клас як об'єктивована ідеологема // Український соціум. 2019. №1. С. 23–39.
26. Овчиннікова Л. Прекарні форми зайнятості населення: сутність і прояви // Український соціум. 2016. №1. С. 54–64.
27. Панасенко Ю., Ташенко А., Чепак В. Корпоративна культура як передумова організаційної ефективності // Соціальні технології: актуальні проблеми теорії та практики. 2022. Вип. 94. С. 96–110.
28. Петрушина Т. Стандартна і нестандартна зайнятість за оцінками громадян // Соціальні виміри суспільства. Збірник наукових праць. Київ, 2021. Випуск 8 (22). С. 97–115.
29. Петрушина Т. Множинні чинники бідності у XXI ст. Методологічні аспекти // Соціологія: теорія, методи, маркетинг. 2021. №1. С. 42–59.
30. Пікетті Тома. Капітал у XXI столітті / Тома Пікетті. Пер. з англійської Наталії Палій. К. : Наш Формат, 2016. 696 с.
31. Пінк Ден: Загадки мотивації. TED – Лекція. URL: <https://www.talent-management.com.ua/2086-de-n-pink-zagadki-motivatsii-ted-lektsiya/>
32. Райт Е. Засади неомарксистського класового аналізу // Соціологія: теорія, методи, маркетинг. 2019. №1. С. 9–31.
33. Райт Е. Як бути антикапіталістом сьогодні // Соціологія: теорія, методи, маркетинг. 2016. № 4. С. 3–19.
34. Райт Е. О. Клас має значення // Спільне: журнал соціальної критики. 2012. № 4. С. 11–24.
35. Рахманов О. Соціальне підґрунтя олігархічної системи в Україні // Соціологія: теорія, методи, маркетинг. 2017. №3. С. 60–73.
36. Рахманов О. Феномен олігархізації політичної влади в Україні: від піднесення до занепаду // Соціологія: теорія, методи, маркетинг. 2022. №3. С. 30–45.
37. Середній клас в Україні: життєві цінності, готовність до асоціації і просування демократичних норм і стандартів (Аналітична доповідь Центру Разумкова) // Національна безпека і оборона. 2014. №1, №2. С. 2–94.
38. Симончук Н. Концепт «клас» у сучасній соціології // Соціологія: теорія, методи, маркетинг. 2015. № 3. С. 21–27.
39. Симончук О. Інституціоналізація класового аналізу в українській соціології // Соціологія: теорія, методи, маркетинг. 2016. № 4. С. 19–40.
40. Симончук О. Класовий розподіл населення України згідно з європейською соціально-економічною класифікацією // Соціальні виміри суспільства. Збірник наукових праць. Київ, 2017. С. 22–33.
41. Симончук О. Профспілки та асоціації роботодавців у перспективі соціальних класів // Український соціум. 2018. № 2 (65). С. 31–50.
42. Симончук О. Класи в політичній сфері суспільства: підтримка партій та довіра до них // Соціологія: теорія, методи, маркетинг. 2018. №2. С. 63–96.

43. Скавронська І.В., Ріпка Р.О. Емпіричне оцінювання передумов становлення креативного класу в Україні // «Young Scientist». 2017. № 2 (42). С. 339–344.
44. Степанюк Я. Креативність гнучкість, автентичність: як нова робота експлуатує нас по-новому. URL: <https://cutt.ly/36niip1>
45. Толстих Н. Малозабезпеченість як системний бар'єр на шляху соціально-економічного розвитку України // Соціологія: теорія, методи, маркетинг. 2020. № 3. С. 99 –109.
46. Харві Девід. Неоліберальна глобалізація. URL: <https://cutt.ly/76nieZ1>
47. Черенько Л. Український середній клас у новому тисячолітті: тенденції та перспективи // Демографія та соціальна економіка. 2020. №4. С. 71–92.
48. Шапіро О. О. Конфлікти в управлінні та управління конфліктами // Сучасні суспільні проблеми у вимірі соціології управління: Збірник наукових праць ДонДУУ. Донецьк: ДонДУУ, 2012. С. 249–258.
49. Янієва Д. Вплив організаційної культури на систему мотивації працівника організації ІТ-сфери // Innovation and Sustainability. 2022. №4. С. 186–192.
50. Яценко М. А. Соціологічні аспекти дослідження організаційної культури закладу вищої освіти // Соціальні технології: актуальні проблеми теорії та практики. 2020. Вип. 88. С. 127–135.
51. Bielski M. Organizacje: istota, struktura, procesy. Łódź: Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego. 1992.
52. Castells M. The transformation of work and employment : Networkers, Jobless and Flex-timers // Castells M. The Information Age: Economy, society and culture. Vol. 1: The Rise of the Network Society. – 2nd ed. Cambridge. Oxford: Blackwell Publishers, 2010. 597 p.
53. Clayton M. Adhocracy: organizational structure without structure. URL: <https://www.pocketbook.co.uk/blog/2018/05/29/adhocracy/>
54. Credit Suisse. Global Wealth Report 2021. URL: <https://www.credit-suisse.com/about-us-news/en/articles/media-releases/global-wealth-report-2021-202106.html>
55. Goldtorpe J. On Sociology: Numbers, Narratives, and the Integration of Research and Theory / J.Goldtorpe. Oxford, 2000. 206 p.
56. Gøsta Esping-Andersen The Study of Welfare State Regimes // International Journal of Sociology. 1990. Vol. 20, No. 3. pp. 92-123.
57. Inequality kills. The unparalleled action needed to combat unprecedented inequality in the wake of COVID-19. Oxfam International January 2022. URL: <https://cutt.ly/r6nuKF3>
58. Michels, Robert. Political Parties: A Sociological Study of the Oligarchical Tendencies of Modern Democracy. Kitchener, Ont. : Batoche, 2001. 266 p.
59. Pakulski J. Anti-Class Analyses: Social Inequality and Post-Modern Trends // Alternative Foundation of Class Analyses / Ed. By E. O. Wright. URL: <https://www.ssc.wise.edu/~wright/papers.html>.
60. Sorensen A.B. Toward a Sounder Basis for Class Analyses // American Journal of Sociology. 2000. May. Vol.105. № 6. P. 1559 – 1571.
61. Standing G. Basic Income: and How We Can Make It Happen. London: Pelican/Penguin, 2017.
62. Standing G. The Precariat: The New Dangerous Class. New York, Bloomsbury Academic. 2011. 192 p.
63. Therborn Goran. Dynamics of inequality. URL: <https://cutt.ly/P6nuM3S>
64. World inequality database. URL: <https://wid.world/wid-world/>
65. Warner W. L. Social Class in America / W. L. Warner, M. Meeker, K. Ells. Chicago: Science Research Associates, 1949. 292 p.
66. WORLD INEQUALITY REPORT 2022. URL: https://wir2022.wid.world/www-site/uploads/2021/12/Summary_WorldInequalityReport2022_English.pdf

Навчальний контент

5. Методика опанування навчальної дисципліни (освітнього компонента)

Денна форма

Лекційні заняття

N з/п	Назва теми заняття та перелік основних питань
1.	<p>Тема 1. Соціальна структура інформаційних, постіндустріальних суспільств</p> <p>Основні питання: Соціально-структурні зміни інформаційних, постіндустріальних суспільств. Соціологічний дискурс щодо ролі інтелектуальної еліти в соціальній структурі.</p> <p>СРС: Середній клас в соціальній структурі суспільства.</p>

	<p>Література: Кривошеева, 2016; Yenin, 2016; Castells, 2010; Пікетті Тома, 2016; Лавріненко, 2022; Середній клас в Україні: життєві цінності, готовність до асоціації і просування демократичних норм і стандартів (Аналітична доповідь Центру Разумкова), 2014; Черенько, 2020; Міщенко, 2019; Єнін, 2010; Скавронська, 2017; Степанюк, електр. ресурс; Білоус, 2020; Юрченко, Кутуєв, Єнін, Коржов, 2021.</p>
2.	<p>Тема 2. Глобальна соціальна нерівність: тенденції та наслідки Основні питання: Причини глобальної соціальної нерівності доходів. Тенденції та наслідки нерівності за умов глобалізації. СРС: Прекаріат в соціальній структурі населення. Література: Буткалюк, 2020; WORLD INEQUALITY REPORT, 2022; Oxfam International January, 2022; Standing, 2011, 2017; Овчиннікова, 2016; Балакірева, 2018; Петрушина, 2021; Єнін, 2022; Колот, 2022.</p>
3.	<p>Тема 3. Неомарксистський класовий аналіз Основні питання: Класова теорія К. Маркса. Соціальна нерівність в теоріях Франкфуртської школи. Класова схема Еріка Оліна Райта. СРС: Розвиток марксизму в теоріях залежного розвитку. Теорія світової системи І. Валлерстайна. Література: Маркс, електронні видання; Райт, 2012, 2016, 2019.</p>
4.	<p>Тема 4. Неовеберіанський класовий аналіз Основні питання: Класова теорія М. Вебера. Розвиток класової теорії з веберіанських позицій. Класова схема Голдторпа. СРС: Класова структура українського суспільства через призму схеми Голдторпа Література: Вебер, електронний ресурс; Кірюхін, 2018; Бойко, Єнін, публікація в ВУЕ. Симончук, 2015, 2016, 2021; Goldtorpe, 2000; Warner, 1949; Pakulski, 2011; Therborn Goran; Gøsta Esping-Andersen, 1990.</p>
5.	<p>Тема 5. Неодюркгейміанський класовий аналіз Основні питання: Класова структура і класовий конфлікт в теоріях Дюркгейма. Професійні асоціації та упадок класів. Органічна солідарність та класи. Зникнення агрегованих класів. Переосмислення теорії Дюркгейма в сучасному класовому аналізі. СРС: Нерівність та її сприйняття (по статті Кірюхіна). Література: Симончук, 2018, 2021; Кірюхін, 2018.</p>
6.	<p>Тема 6. Класовий аналіз П. Бурдьє Основні питання: Класова структура в теорії П. Бурдьє. Класовий габітус. Класові практики. Символічне насилля. СРС: Інституціоналізація класового аналізу в українській соціології. Література: Кривошеева, 2016; Симончук, 2015, 2016.</p>
7.	<p>Тема 7. Рентоорієнтований та посткласовий аналіз Основні питання: Роль ренти у виникненні класів. Богатство, ренти та експлуатація. Монопольні ренти. Композитні ренти. Ренти на природні та культурні обдарованості. Конфігурації нерівності в постмодерному суспільстві. СРС: Академічний та ідеологічний дискурси про базовий дохід. Література: Sorensen, 2000; Єнін М. Безумовний базовий дохід. Велика українська енциклопедія, 2022; Колот, Герасименко, 2022.</p>
8.	<p>Тема 8. Еліта і народні маси в суспільстві Другого модерну. Особливості соціальної нерівності в Україні Основні питання: Глобалізація як феномен Другого Модерну і ослаблення функціональних можливостей національних еліт. Суперечливі наслідки глобалізації на інститути ліберальної демократії. Криза класичних ідеологій і пом'якшення партійних ідеологічних розмежувань. Посилення індивідуалістичних орієнтацій народних мас у суспільстві Другого Модерну. Основні прояви нерівності в Україні. СРС: Напрями впливу на нерівність. Література: Єнін, 2007, 2010; Лавріненко, 2022; Рахманов, 2022; Бойко, 2020.</p>
9.	<p>Тема 9. Соціологічні теорії організацій. Основні тенденції розвитку сучасних організацій. Основні питання: Поняття і основні особливості організацій. Підходи до визначення організацій. Основні риси (особливості) організацій. Організаційна динаміка та організаційні патології. Карта та місія. Організаційна структура. Тенденції розвитку організацій. Адгократія. СРС: Соціологічні підходи до аналізу організацій. Корпоративна культура організацій. Література: Робота з персоналом організацій, 2013; Кононов, 2013; Єнін, 2019; Кохманська, 2017;</p>

Семінарські (практичні) заняття

N з/п	Назва теми заняття та перелік основних питань
1.	<p>Тема 1. Соціальна структура інформаційних, постіндустріальних суспільств Основні питання: Соціально-структурні зміни інформаційних, постіндустріальних суспільств. Соціологічний дискурс щодо ролі інтелектуальної еліти в соціальній структурі. СРС: Середній клас в соціальній структурі суспільства. Література: Кривошеева, 2016; Yenin, 2016; Castells, 2010; Пікетті Тома, 2016; Лавріненко, 2022; Середній клас в Україні: життєві цінності, готовність до асоціації і просування демократичних норм і стандартів (Аналітична доповідь Центру Разумкова), 2014; Черенько, 2020; Міщенко, 2019; Єнін, 2010; Скавронська, 2017; Степанюк, електр. ресурс; Білоус, 2020; Юрченко, Кутуєв, Єнін, Коржов, 2021.</p>
2.	<p>Тема 2. Глобальна соціальна нерівність: тенденції та наслідки Основні питання: Причини глобальної соціальної нерівності доходів. Тенденції та наслідки нерівності за умов глобалізації. СРС: Прекаріат в соціальній структурі населення. Література: Буткалюк, 2020; WORLD INEQUALITY REPORT, 2022; Oxfam International January, 2022; Standing, 2011, 2017; Овчиннікова, 2016; Балакірева, 2018; Петрушина, 2021; Єнін, 2022; Колот, 2022.</p>
3.	<p>Тема 3. Неомарксистський класовий аналіз Основні питання: Класова теорія К. Маркса. Соціальна нерівність в теоріях Франкфуртської школи. Класова схема Еріка Оліна Райта. СРС: Розвиток марксизму в теоріях залежного розвитку. Теорія світової системи І. Валлерстайна. Література: Маркс, електронні видання; Райт, 2012, 2016, 2019.</p>
4.	<p>Тема 4. Неовеберіанський класовий аналіз Основні питання: Класова теорія М. Вебера. Розвиток класової теорії з веберіанських позицій. Класова схема Голдторпа. СРС: Класова структура українського суспільства через призму схеми Голдторпа Література: Вебер, електронний ресурс; Кірюхін, 2018; Бойко, Єнін, публікація в ВУЕ. Симончук, 2015, 2016, 2021; Goldtorpe, 2000; Warner, 1949; Pakulski, 2011; Therborn Goran; Gøsta Esping-Andersen, 1990.</p>
5.	<p>Тема 5. Неодюркгейміанський класовий аналіз Основні питання: Класова структура і класовий конфлікт в теоріях Дюркгейма. Професійні асоціації та упадок класів. Органічна солідарність та класи. Зникнення агрегованих класів. Переосмислення теорії Дюркгейма в сучасному класовому аналізі. СРС: Нерівність та її сприйняття (по статті Кірюхіна). Література: Симончук, 2018, 2021; Кірюхін, 2018.</p>
6.	<p>Тема 6. Класовий аналіз П. Бурдьє Основні питання: Класова структура в теорії П. Бурдьє. Класовий габітус. Класові практики. Символічне насилля. СРС: Інституціоналізація класового аналізу в українській соціології. Література: Кривошеева, 2016; Симончук, 2015, 2016.</p>
7.	<p>Тема 7. Рентоорієнтований та посткласовий аналіз Основні питання: Роль ренти у виникненні класів. Богатство, ренти та експлуатація. Монопольні ренти. Композитні ренти. Ренти на природні та культурні обдарованості. Конфігурації нерівності в постмодерному суспільстві. СРС: Академічний та ідеологічний дискурси про базовий дохід. Література: Sorensen, 2000; Єнін М. Безумовний базовий дохід. Велика українська енциклопедія, 2022; Колот, Герасименко, 2022.</p>
8.	<p>Тема 8. Еліта і народні маси в суспільстві Другого модерну. Особливості соціальної нерівності в Україні Основні питання: Глобалізація як феномен Другого Модерну і ослаблення функціональних можливостей національних еліт. Суперечливі наслідки глобалізації на інститути ліберальної демократії. Криза класичних ідеологій і пом'якшення партійних ідеологічних розмежувань.</p>

	<p>Посилення індивідуалістичних орієнтацій народних мас у суспільстві Другого Модерну. Основні прояви нерівності в Україні.</p> <p>СРС: Соціальна політика щодо нерівності.</p> <p>Література: Єнін, 2007, 2010; Лавриненко, 2022; Рахманов, 2022; Бойко, 2020.</p>
9.	<p>Тема 9. Прекаріат в соціально-класовій структурі інформаційного суспільства та боротьба з глобальними наслідками нерівності</p> <p>Основні питання: Поняття та історичні передумови формування прекаріату. Склад прекаріату. Риси прекаріату. Безумовний базовий дохід як рецепт покращення соціального становища людей найманої праці через поширення прекарної зайнятості.</p> <p>СРС: Прекарізація: концептуальні основи, фактори і оцінки.</p> <p>Література: Standing, 2011, 2017; Овчиннікова, 2016; Балакірева, 2018; Петрушина, 2021; Єнін, 2022; Колот, 2022.</p>
10.	<p>Тема 10. Соціологічні теорії організацій. Основні тенденції розвитку сучасних організацій</p> <p>Основні питання: Поняття і основні особливості організацій. Підходи до визначення організацій. Основні риси (особливості) організацій. Організаційна динаміка та організаційні патології. Карта та місія. Організаційна структура. Тенденції розвитку організацій. Адгократія.</p> <p>СРС: Соціологічні підходи до аналізу організацій. Корпоративна культура організацій.</p> <p>Література: Робота з персоналом організацій, 2013; Кононов, 2013; Єнін, 2019; Кохманська, 2017; Яценко, 2020; Clayton, електронний ресурс; Loykie Lominé, 2014.</p>
11.	<p>Тема 11. Управління організаційними конфліктами</p> <p>Основні питання: Теоретичні підходи до визначення конфлікту. Причини організаційних конфліктів, їх класифікація. Етапи розгортання конфліктів. Управління конфліктом в організації. Вирішення соціально-трудова конфліктів на засадах партнерства.</p> <p>СРС: Огляд кейсів конфліктних ситуацій в організаціях.</p> <p>Література: Глазл, 2020; Шапіро, 2012; Денисенко, 2013; Колот, 2023.</p>
12.	<p>Тема 12. Феномен лідерства в організаціях</p> <p>Основні питання: Поняття лідерства, управлінські функції лідера. Підходи в дослідженні феномена лідерства: а) теорія особистих якостей лідера («великих людей»); б) поведінковий підхід; в) ситуаційний підхід.</p> <p>СРС: Виконання творчих завдань: огляд вигід і ризиків застосування різних стилів управління керівників (підготовка таблиці). Формування психологічного портрету підлеглих на основі використання різних стилів лідерства.</p> <p>Література: Робота з персоналом організацій, 2013; Єрескова, 2012; Блейк, Моутон, 1992; Paul Hersey; Kenneth H Blanchard [Electronic recourse]; Loykie Lominé, Martin Muchena, Robert A. Pierce, 2014.</p>
13.	<p>Тема 13. Управління трудовою мотивацією в організаціях</p> <p>Основні питання: Сутність мотивації, взаємозв'язок мотивації та управління. Змістовні теорії мотивації. Процесуальні теорії мотивації. Методи підвищення мотивації співробітників.</p> <p>СРС: Відео-лекція Д. Пінка. Огляд кейсів з методів мотивації співробітників.</p> <p>Література: Макклелланд, 2007; Loykie Lominé, Martin Muchena, Robert A. Pierce. Business Management. Oxford: University Press, 2014; Пінк Д. (відео-лекція); Янієва, 2022; Кирич, 2017.</p>
14.	<p>Тема 14. Характеристика організацій як соціальних утворень</p> <p>Основні питання: Визначення організацій. Формальні і неформальні організації. Бюрократичні та небюрократичні організації. Карта (місія) організації. Організаційний (синергетичний) ефект. Основні риси (особливості) організацій.</p> <p>СРС: В чому полягає відмінність між організованим життям в середовищі тварин та людей? Чому люди об'єднуються в організації? Коли і у зв'язку з чим виникають організації? Наведіть приклад карти (місії) якоїсь організації на вибір. В чому полягає сутність організаційного ефекту? Якими є передумови цього явища? Чому людські групи не можна назвати організаціями?</p> <p>Література: Робота з персоналом організацій, 2013; Bielski, 1992; Кононов, 2013.</p>
15.	<p>Тема 15. Організаційна динаміка та організаційні патології</p> <p>Основні питання: Сутність змін в організації. Процес здійснення інновацій в організації. Основні причини опору інноваціям. Фактор невизначеності при здійсненні інновацій. Організаційні патології, види патології.</p> <p>СРС: Огляди кейсів організаційних патологій.</p>

	Література: Робота з персоналом організацій, 2013; Bielski, 1992; Кононов, 2013.
16.	Тема 16. Корпоративна культура організацій: формування та розвиток Основні питання: Поняття та елементи корпоративної культури. Типи корпоративних культур. Культура управлінця. Формування та розвиток корпоративної культури. СРС: Корпоративна культура: огляд успішних організаційних кейсів. Література: Loykie Lominé, Martin Muchena, Robert A. Pierce, 2014; Березенець, 2022; Яценко, 2020; Панасенко, 2022.
17.	Тема 17. Організаційні структури та їх типологія Основні питання: Поняття організаційної структури. Функції організаційної структури. Лінійна структура. Функціональна структура. Лінійно-функціональна структура. Дивізійна структура. Проектна структура. Матрична структура. Змішана структура. СРС: Розкрийте поняття та основні функції організаційної структури. Опишіть та порівняйте основні види організаційних структур. Наведіть приклади. Література: Робота з персоналом організацій, 2013; Єнін, 2019; Bielski, 1992; Loykie Lominé, Martin Muchena, Robert A. Pierce, 2014; Кохманська, 2017.
18.	Тема 18. Соціологічна характеристика організації (підготовка аналітичного звіту) Основні питання: Тенденції розвитку організацій. Адгократія. СРС: Дослідницьке завдання: «Соціологічна характеристика організації (аналітичний звіт)». Література: Робота з персоналом організацій, 2013; Bielski, 1992; Мінцберг, 2004. Loykie Lominé, Martin Muchena, Robert A. Pierce, 2014; Кохманська, 2017.

Самостійна робота аспіранта

№ з/п	Назва теми заняття та перелік основних питань
1.	Тема 1. Класові схеми Андерсена, Соренсона, Паркіна, Гіденса. Стан класового аналізу в українській соціології. СРС: Соціологічна теорія нерівності Г. Терборна. Література: Therborn, електронний ресурс; Симончук, 2016.
2.	Тема 2. Соціологічні підходи до вивчення бідності. СРС: Проблема бідності та соціальна політика в зарубіжних країнах. Чинники бідності. Культура бідності. Література: Єнін, 2024; Арсеєнко, 2019; Толстих, 2020; Петрушина, 2021; Міхеєва, електронний ресурс.

Політика та контроль

1. Політика навчальної дисципліни (освітнього компонента)

Опрацьовуючи навчальний матеріал, аспіранти виконують завдання до семінарських занять та здають усно залік (додатки до силабусу). Ці види робіт сприяють закріпленню та поглибленню теоретичних знань з окремих тем дисципліни, розвивають навички самостійної роботи з першоджерелами, сприяють формуванню теоретичного, наукового мислення.

Відвідуваність і виконання завдань

Аспіранту складно буде належно підготуватись до практичного заняття та заліку, якщо він буде пропускати лекції. Однак відпрацьовувати пропущені лекції не потрібно.

Активна участь аспіранта на практичних заняттях є обов'язковою. Рейтинг значною мірою формуватиметься за результатами його роботи на семінарських заняттях. Кожне пропущене практичне заняття (незалежно від причин пропуску) знижує підсумковий рейтинг з дисципліни. Немає конкретної кількості пропущених практичних занять, які потребуватимуть самостійного опрацювання аспірантом відповідних тем (виконання завдань) і додаткового спілкування з цього приводу з викладачем. Аспірант, який пропустив практичні заняття, все одно буде допущений до заліку. Але в такому разі теми з пропущених семінарських занять мають бути виконані в день заліку для отримання задовільної оцінки. Контроль знань аспіранта з пропущених тем (виконання завдань) відбуватиметься під час спілкування з викладачем за графіком консультацій, доступним на сайті кафедри соціології або під час перерви у навчальному занятті. Аспірант, який

виконає відповідні завдання (відповідь на питання) отримуватиме відповідні бали до рейтингу залежно від якості відповідей (виконання завдання).

Теми і завдання для практичних занять передбачені робочою програмою дисципліни, доступною з особистого кабінету студента в системі «Кампус» або «Moodle».

Форми роботи

Викладачі кафедри з навчальної дисципліни «Соціологічні студії соціальних структур та організацій» проводять лекційні і семінарські заняття відповідно до вимог нормативно-методичних документів та рейтингової системи оцінювання знань аспірантів. На лекціях викладачам рекомендується використовувати електронні презентації, конспекти статей та першоджерел. Пропонується знайомити аспірантів з текстами першоджерел та професійними коментарями щодо їх змісту.

Результати роботи аспіранта оцінюються викладачем згідно діючої бальної системи і свідчать про ефективність контролю роботи аспіранта. Семінарське заняття дає можливість показувати, з одного боку, рівень підготовки до нього (виступ, участь в дискусії, висловлення власної думки), з другого боку – засвоювати завдання модульного контролю.

Критеріями оцінювання виконання завдань семінарського заняття є: логічна послідовність відповіді; повнота розкриття кожного питання; аналітичність міркувань у відповіді; посилання на джерела; обґрунтованість особистих висновків.

Політика університету

Академічна доброчесність

Політика та принципи академічної доброчесності визначені у розділі 3 Кодексу честі Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського». Детальніше: <https://kpi.ua/code>. (інша необхідна інформація стосовно академічної доброчесності)

Норми етичної поведінки

Норми етичної поведінки студентів і працівників визначені у розділі 2 Кодексу честі Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського». Детальніше: <https://kpi.ua/code>.

2. Види контролю та рейтингова система оцінювання результатів навчання (PCO)

Поточний контроль: [опитування за темою заняття, виконання завдань](#)

Семестровий контроль: [залік](#)

Оцінювання та контрольні заходи

Рейтинг аспіранта складається з балів, які він отримує за:

- 1) Роботу на семінарських заняттях
- 2) МКР
- 3) Залік
- 4) Заохочувальні бали

Розрахунок вагових балів

РСО з навчальної дисципліни складається з суми балів аспіранта за усі виконані контрольні заходи протягом семестру.

1. Відповіді на семінарських заняттях.

Ваговий бал – 3 бали при відповіді на більшість питань. Максимальна кількість балів на всіх практичних заняттях дорівнює $r_{\text{сем}} = 3 \text{ бали} * 18 = 54 \text{ бали}$.

«відмінно» 3 бали – аспірант отримує при відповіді на більшість питань семінарського заняття. Відповідь вважається повною, якщо студент демонструє глибоке знання матеріалу, логічно і послідовно його викладає, дає обґрунтовані висновки, вільно оперує конкретними даними, переважно надає повні та аргументовані відповіді, висловлює власну позицію з дискусійних питань, демонструє ознаки теоретичного мислення та соціологічної уяви.

«добре» 2 бали – аспірант бере участь в обговоренні окремих питань плану семінарського заняття, демонструє хороший рівень знання матеріалу.

«задовільно» 1 бал – аспірант бере участь в обговоренні одного питання плану семінарського заняття або демонструє доволі поверхові знання, не демонструє власної позиції з обговорюваних проблем.

2. МКР. Ваговий бал – 6 балів.

МКР передбачає написання творчого есе (перелік тем у додатку 1).

Оцінювання відповіді на питання здійснюється за наступними критеріями:

«відмінно» – 5-6 балів – аспірант формулює точні дефініції, надає теоретично обґрунтовані аргументи щодо питання, демонструє власну аргументовану позицію;

«добре» – 3-4 балів – відображається сутність питання, але наявні неточності у відповіді;

«задовільно» – 2-3 балів – неповна відповідь, наявні суттєві помилки;

«незадовільно» – менше 2 балів – відсутня або некоректна відповідь.

3. Заохочувальні бали

Написання тез на конференцію – 5 балів.

Написання та публікація статті з проблеми, що вивчаються в рамках навчальної дисципліни у фаховому журналу не нижче категорії Б – 10 балів.

4. Залік

Написання аналітичної роботи (перелік тем у додатку 2)

45-50 балів – аспірант відповідає на майже всі питання заліку, демонструє глибоке знання матеріалу, логічно і послідовно його викладає, дає обґрунтовані висновки, вільно оперує конкретними даними, висловлює власну позицію з дискусійних питань, демонструє ознаки теоретичного мислення та соціологічної уяви.

30-44 балів – аспірант відповідає на більшість питань заліку, демонструє хороший рівень знання матеріалу.

20-29 балів – аспірант відповідає на приблизно половину питань заліку, демонструє доволі поверхові знання.

0-19 балів – аспірант відповідає лише на окремі питання заліку, не має власної позиції, допускає суттєві неточності.

Таблиця відповідності рейтингових балів оцінкам за університетською шкалою:

<i>Кількість балів</i>	<i>Оцінка</i>
100-95	Відмінно
94-85	Дуже добре
84-75	Добре
74-65	Задовільно
64-60	Достатньо
Менше 60	Незадовільно
Не виконані умови допуску	Не допущено

4. Додаткова інформація з дисципліни (освітнього компонента)

Рекомендації студентам

Активна робота на лекціях: участь у дискусіях над проблемними питаннями – 1-2 бали. Аспірант отримує найвищий рейтинг за умови активної участі на семінарських заняттях, переважно надає повні та аргументовані відповіді, логічно їх викладає, висловлює власну позицію з дискусійних питань, демонструє знання прочитаних першоджерел та ознаки теоретичного мислення.

Належна підготовка аспіранта до практичного заняття займатиме в середньому 4-5 годин. Аспірант може оскаржити оцінку викладача, подавши відповідну скаргу викладачу не пізніше наступного дня після ознайомлення студента з виставленою викладачем оцінкою. Скарга розглядатиметься за процедурами, встановленими університетом.

Аспірант отримує найвищий рейтинг, якщо він бере активну участь на проведених семінарських заняттях, переважно надає повні та аргументовані відповіді, логічно їх викладає, висловлює власну позицію з дискусійних питань, демонструє знання прочитаних першоджерел та ознаки теоретичного мислення.

Належна підготовка аспіранта до практичного заняття займатиме в середньому 2-3 години.

Проміжних атестацій аспірантів не передбачено.

Аспірант може оскаржити оцінку викладача, подавши відповідну скаргу викладачу не пізніше наступного дня після ознайомлення студента з виставленою викладачем оцінкою. Скарга розглядатиметься за процедурами, встановленими університетом.

Неформальні дистанційні та онлайн курси

За бажанням здобувача, в умовах, що не сприяють регулярному відвідуванню занять, допускається вивчення окремих змістовних частин дисципліни в асинхронному режимі, зокрема через опанування дистанційних курсів та інших форм неформального навчання. Для врахування в рейтинговій системі оцінювання балів за такі курси, вони мають змістовно відповідати певним темам силабусу, а їх проходження узгоджене з викладачем дисципліни. На підтвердження проходження неформального навчання студент має надати відповідний документ (сертифікат) із зазначенням назви курсів та їх обсягу в годинах. Визнання результатів неформальної освіти відбувається у порядку визначеному у відповідному Положенні КПІ ім. Ігоря Сікорського: <https://osvita.kpi.ua/node/179>

Дистанційне навчання

Можливе синхронне дистанційне навчання з використанням платформ для відео-конференцій та освітньої платформи для дистанційного навчання в університеті.

Інклюзивне навчання

Допускається

Робочу програму навчальної дисципліни (силабус):

Складено доцентом кафедри соціології, канд. соц. наук, доцентом, Єніним М.Н.

Ухвалено: кафедрою соціології (протокол № 12 від 24.05.2024 р.)

Погоджено: Методичною комісією ФСП (протокол № 9 від 26.06.2024 р.)

Додаток 1.

Питання до МКР.

Написання творчого есе (до 3 сторінок, до 5 тис. знаків). Тема на вибір:

1. Класові конфлікти в інформаційному (постіндустріальному) суспільстві.
2. Порівняльна характеристика класової схеми Райта з класовою схемою Голдторпа.
3. Соціальна структура України в перспективі використання класових схем Райта та Голдторпа.
4. Соціальна політика в країнах ЄС: порівняльна характеристика підходів.
5. Соціальна політика щодо бідності.

6. Культура бідності в Україні (дослідження аналітичного центру УКУ та МФ «Відродження»).
7. Концепція прекаріату в роботі Г. Стендінга.
8. Вихід за межі капіталізму в теоретичних уявленнях Е. О. Райта.
9. Символи класового статусу по Е. Гофману.
10. Класи в політичній сфері суспільства (за дослідженнями О. Симончук).
11. Війна та соціальна структура українського суспільства.

Додаток 2.

Завдання на залік (на вибір).

Написання аналітичної роботи.

Завдання 1. На основі вивчених протягом курсу теорій соціально-класових структур напишіть творче есе (3-5 стор.) на тему «Класовий аналіз: його роль в соціальній теорії та значимість в соціологічному аналізі постіндустріального суспільства». Для написання есе можна використати колективну монографію Е. О. Райта (переклад О. Симончук).

Завдання 2. На прикладі будь-якої організації (приватної компанії, державної, військової, громадської, релігійної організації) напишіть короткий аналітичний звіт її основних характеристик (3-5 стор.). Для виконання завдання використовуйте існуючі класифікації організації та організаційних структур.

1. Карта (місія організації).
2. Генотипові функції організації, характер членства, сфера діяльності, характер діяльності, показники автономності, масштаб діяльності.
3. Організаційна структура (лінійна, функціональна структура, лінійно-функціональна, дивізійна, проектна структура, матрична).
4. Особливості корпоративної культури.

За бажанням можна придумати власну організацію і спроектувати її за даним планом. Підготуйте невеличку презентацію за результатами Вашого аналітичного звіту.